

František

Můj dědeček

František Machurka

Náš dlouhý rozhovor se uskutečnil před svátečním obědem u dobré kávy. Moje první otázka zněla: „Kdy a kde ses narodil?“ „Narodil jsem se Václavovi a Zdeně 4. 10. 1942 ve válce v Jestřabí Lhotě u Tesařů v domě č. p. 8 (dům rodičů dědečkovy matky).“ Odpovídá dědeček s výrazem, že dál to rozvíjet nebudeme. Ovšem u jeho rodiny zůstávám a ptám se na sourozence. Dědeček má o rok starší sestru Marii a o 14 let mladšího bratra Josefa. Ptám se dál, jaké bylo jeho dětství a on začne vyprávět, jako by to bylo včera. „V roce 1945, po válce, jsme se odstěhovali do pohraničí do Rokyty u Mnichova Hradiště a tady osídlili opuštěný statek po Němcích.“ To mě zarazilo, ptám se tedy, proč opouštěli rodnou ves? „Otec chtěl po válce koupit tady ve Lhotě (Polabí) pole, ale to se mu nepodařilo, a tak jsme šli hospodařit tam, kde to bylo možné. V Rokytě jsme měli koně, ovce a kozy. Taky jsem tu začal chodit do školy, ale jen do 3. třídy.“ „Jak to, jen do 3. třídy?“ ptám se. „V roce 1953 zemřel můj dědeček (Josef Machurka). Mému otci odkázal dům a hospodářství v Jestřabí Lhotě. Chtěli jsme se hned odstěhovat do rodného domova, ale to se nelíbilo komunistům. Chtěli tam založit družstvo a potřebovali do něj lidi.

Tudíž nechťeli, aby se pohraničí opět vysídlilo. Otec byl jeden z prvních, kdo chtěli odtamtud odejít, tak ho komunisti pro výstrahu ostatním zavřeli do Jáchymova. Hrozilo mu 5 let, ale nakonec to byl jen půl roku, našťastí“. Pro dědu byl tento zážitek jeden z nejsilnějších z dětství. Povídá však dál, že jeho otec mu vyprávěl, jak se v dolech seznámil s hokejisty, kteří v roce 1948 a 1949 vyhráli Mistrovství Evropy i světa a také s parašutisty z Anglie, kteří osvobozovali Československo. Prý to nebyl tak strašný půl rok, i když pradědeček seděl za nic. Ptám se dál, co dělali bez tatínka? „Odešli jsme s matkou a starší sestrou do Lhoty a začali hospodařit sami s babičkou, která bydlela v dome po dědečkovi. Ale i tady v roce 1954 bylo založeno družstvo a v něm jsme museli pracovat všichni.“ Povídá děda. „Nikdo za to ale nikomu nezaplátil, a tak si každý ukradl, co se mu zrovna hodilo. Družstvo se po roce rozpadlo, majetek nám vrátili, ale než jsme stačili dát hospodářství dohromady, zase ho založili. Sebrali nám traktor, který stejně jako jiným odvezli do skladiště v Kolíně na Zálabí a po roce všechny ty stroje dali do šrotu. Po revoluci jsme za ten traktor dostali vůz. Musel jsem kvůli tomu sehnat dva svědky, kteří věděli, že nám tenkrát sebrali traktor, ale to už tam psát nemusíš.“ Děda se rozpovídal, ale sám se zastavil.

Ptám se, jak pokračoval jeho život? „Od roku 1953 do roku 1956 jsem chodil do měšťanky v Kolíně. V padesátém šestém se narodil brácha Pepča. Pak jsem až do roku 1960 chodil do Poděbrad na zemědělkou.“ Dědečka zastavuji otázkou: „A na střední škole se ti nic zajímavého nestalo, co by ovlivnilo tvůj život?“ „Jeden silný zážitek mám. Měli jsme třídního učitele pana Ing. Bařinu, byl to skvělý chlap. Byl z Moravy a jezdil s námi na výlety do sklípku a učil nás pít víno (dědeček si dodnes dá rád sklenku červeného), hrál s námi fotbal atd. No a on, představ si, když přišli Rusové v šedesátém osmém v srpnu 21., vrazil do sebe nůž a zemřel. Nikdy jsem to nepochopil, pořád nám říkal, ať se nemícháme do politiky...“

„Když teď“ máme sraz, vždycky začínáme u jeho hrobu. Jinak jsem tam bydlel na intru, ve vile Karlík, kterou sebrali komunisti majiteli poděbradských cukrovarů. Jeho manželka a dcera bydlely s námi na patře. Měla styky se západem a dávala nám americké cigarety. Na intru jsem byl ale jen v zimě, pak jsem utekl a jezdil tam na kole (z Poděbrad do Lhoty je to cca. 20 km). Taky jsem si na střední škole udělal řidičák na motorku, auto a hlavně na traktor, což bylo pro můj budoucí život velice důležité.“ „Dědo, a ty jsi říkal, že tě nevzali na vysokou školu?“ pokračuji v našem rozhovoru. „Měl jsem špatné posudky, rodiče nebyli ve straně, ale to vy teď už naštěstí mít nemusíte.“ „Co jsi teda šel dělat?“ „Dostal jsem umístěnku do JZD Tři Dvory, kde jsem dělal zootechnika. Byl jsem tu jen rok, tady mi napsali dobrý posudek a přijali mě na Vysokou školu zemědělskou v Praze. Tam jsem byl taky jen rok, jako odpůrce komunismu jsme s klukama chodili na manifest k Máchovu pomníku a scházeli jsme se po škole na Petříně, kde to bylo zakázané, a tak nás vždycky rozehnali. Vždycky se našel \“kamarád\“, který nás práskl, a tak jsme museli školu opustit.“ Nazvala jsem tyto kamarády nehezským slovem a děda na to povídá: „Vždycky se v každé parte našel nějaký ten udavač, většina mých spolužáků byli děti komunistů.“

„Co jsi dělal potom, pomáhal si doma v hospodářství?“ „Doma skoro nic nebylo, co šlo, sebrali komunisti, musel jsem na vojnu.“ „Na jak dlouho?“ „Na dva roky do Komárna. Bylo to za trest, byl jsem synem kulaka.“ „Proč za trest?“ ptám se. „Bylo to drsný?“ „Bylo to hrozný. Měli jsme noční poplachy v rámci cvičení, tam si mohl poplach vyhlásit každý, ti chlapi neuměli ani číst a psát, ale vyhnat nás v noci na mráz, to jim šlo. A když to byl poplach s výjezdem, to bylo úplně nejhorší. Mazáci si jezdili v nových autech a my dostali starý, nešly nastartovat a za to jsme samozřejmě dostali my. Ale pak mě přesunuli do Ostravy a tam to byla dobrá parta, chodili jsme na pivo a prali se s ostravákama... to už byla jiná.“ Co jsi dělal po vojně?“

„Sel jsem zase na Vysokou školu zemědělskou do Prahy, ale teď“ už dálkově.

Chlapi v družstvu, kde jsem pracoval, mi řekli, že zootechniků je hodně, tak jsem přestoupil na agronomii... a tak mě přeškolili.“

„Měl jsi, dědo, v mládí nějaký koníček?“ „Mým největším koníčkem byl fotbal, a to nejen v mládí. Otec i strýc byli výborní fotbalisti, takže jsme byli fotbalová rodina. Ve 29 letech jsem fotbal přestal hrát a začal jsem trénovat žáky. Tréninky jsme měli třikrát v týdnu a o víkendu zápasy, divím se, že mě babička neopustila. Byla s dětmi sama doma a ještě hospodařila. Ale byli jsme dobří, vykopali jsme i krajsky přebor a byli velice uznávaným týmem.“

„A kdy jsi potkal babičku?“ Děda se rozesměje. „Pracoval jsem vedle ve vsi (Volárna) v družstvu, kde pracovala i babičky mamka (babička Emilka).“ „A jak jste se seznámili?“ To mě hrozne zajímalo. V tom nám vstupuje do rozhovoru babička. „Prosím tě, za nim tam běhalo ženskejch“. Sháněl matematicko-fyzikální tabulky do školy a já je měla, tak si je přišel půjčit a pak je jezdil celý rok vracet, no a byla z toho tvoje teta Olina.“ „A kdy byla svatba?“ „26.3.1966 v Kolíně na radnici. Svatebním darem jsem dal babičce kravku.“ Babička dodává: „No a z mléka, které nám dávala, jsme si ušetřili na první auto (1969).“

„A potom, co bylo dál?“ Byla jsem zvědavá, jako malé dítě. „27. 7. 1966 se narodila Olča, první dcera. Potom se nic moc nedělo. 7. 12. 1967 se narodil tvůj strejda Fandak. To už jsem pracoval

ve Lhotě jako agronom. Družstvo na Volárně a ve Lhotě se spojilo. Před šedesátým osmým byl komunistický režim volnější, a tak jsem se s JZD podíval i do Ruska a Rakouska. Taky mi zjistili alergie na zvířecí prach a od té doby mám vlastně astma a užívám hromadu léků.“

„A když v roce 1968 přišli Rusové, zasáhlo vás to nějak?“ „Ani ne, ten den jsem vezl do Prahy z JZD okurky s jedním pánem. Všichni mi říkali, že jsme blázni, ale museli jsme. Všude se tam střílelo, ale dojeli jsme dobře.“ „Nijak jsi proti tomu nebojoval?“

„Nemohli jsme nic dělat, sedávali jsme s chlapama z družstva ve vsi na studni a vyřvávali, že pro Rusy pracovat nebudeme, ale pak jsme stejně museli.“ „Poslouchali jste taky to zakázané rádio Svobodná Evropa?“ „Jistě, já s otcem. Jen Londýn a Washington nám dávali pravdivé a objektivní zprávy.“

„A co bylo dál?“ „9. 7. 1970 se nám narodila tvoje máma Markéta. Doma jsme už měli pár zvířat, hlavně kvůli penězům. V JZD nám toho moc nedali. V roce 1972 začala Olča chodit do školy, v roce 1973 taky Fanda. V roce 1974 se naše JZD sloučilo s JZD Ovčáry, bylo to největší družstvo na okrese. Chtěli mě udělat hlavním agronomem, ale já o to nestál. Musel bych se stát členem strany, a to jsem nechtěl, tak jsem se stal zástupcem hlavního agronoma a byl jsem tam přes postřiky. V sedmdesátém čtvrtém začala chodit do školy i tvoje máma, ale jen do druhé třídy chodila do Lhoty, pak u nás školu zavřeli a děti musely dojíždět do Velkého Oseka (6 km).“ „A nějaká hodně významná událost v této době se nestala?“ ptám se. „Nestala, jezdil jsem každý rok do Karlových Varů na školení s cizinci a pro nové chemikálie na míchání postřiků. V roce 1975 začala pracovat babička. Dělal nejdrive sekretářku, a potom v úctárně v okresní správě spojů až do roku 1993.“

„Takže žádná významnější událost až do revoluce?“ „Ale ano, děti začaly studovat, Olina s Fandou na gymplu a tvoje maminka zdravotní školu. Pak se nám děti začaly vdávat a ženit. První se vdávala Olča v roce 1986. Chtěli s manželem stavět dům ve Velkém Oseku, kde měli byt, a tak jsem jim dal svatebním darem kolečko.“ Směje se děda. „Před tím jsme si taky koupili v roce 1985 první traktor, byl to vyřazený stroj z družstva, ale na lepší podnikání stačil. V osmdesátém šestém narukoval syn František na vojnu na Šumavu k pohraničnickům. 1987 v srpnu se narodila Olině naše první vnučka Kristýna. 1988 v červenci se vdávala tvoje máma, v říjnu se narodil Olině syn Miloš a v prosinci ses narodila ty. Vaši chtěli začít stavět ve Lhotě, tak než postavili, bydleli jste u nás. V září v roce 1989 se ženil Fanda a v listopadu vypukla Sametová revoluce.“

„Co se tím pro vás změnilo?“ „Chtěl jsem dát výpověď v družstvu, ale ukecali mě, abych tam ještě rok zůstal. Udělal jsem to a tím jsem přišel o veškeré dotace, které dával stát začínajícím hospodářům nebo spíše hospodářům, kteří svá hospodářství začali obnovovat. V lednu 1990 se Fandovi a Martině narodila dcera Anna, naše 4. vnuče, v dubnu tvůj bratr Petr a v prosinci poslední 6. vnuče František. V roce 1991 zemřel můj otec Václav Machurka a já se stal toho roku prvním nekomunistickým starostou Jestřabí Lhoty od roku 1948. Byl jsem jim dvě volební období, tedy 8 let. Poté jsem byl zástupcem starosty ještě 4 roky. Tenkrát jsem bral jen 600 korun měsíčně, pak mi tedy plat zvýšili na 1100 korun a k tomu jsme hospodařili. V roce 1993 nám v restituci vrátili, kromě toho vozu, dobytek z družstva - 6 kusů hovězího a 1 přípuštěnou svini, dále pole a 1 hektar lesa. Vzali jsme si půjčku, za to postavili stodolu a koupili 2 traktory, a ještě dokoupili pole do 30 hektarů. 1996 zemřela moje maminka Zdena

Machurková. Toho roku jsme koupili sousední pozemek a rozšířili tím hospodářství. Všechny ty půjčky už máme splacené."

„A ty jsi za celý život neměl žádný vážný úraz?" „Když jsme stavěli tu stodolu, tak jsem spadl z půdy a byl jsem půl roku nepoužitelný. V roce 2003 mi zjistili rakovinu, začal jsem jezdit na chemoterapie. V loni jsem s tím byl na operaci a zatím je to dobrý." Říká děda.

„Můžeš říct, kdy jste se měli nejlépe?" „Nejlépe se máme v posledních letech, jsme oba v důchodu, stále hospodaříme, koupili jsme si nové auto." „A kolik máte zvířat?" „Máme 4 krávy, 3 prasata, slepice a králíky, taky les a 30 hektaru pole. Budeme ale hospodářství rušit, nikdo z dětí to nechce dělat a 30 hektarů dneska nikoho neuživí."

Děda náš rozhovor zakončil slovy: „Napiš tam, že nám dělají radost vnoučata a že nás mrzí rozvod tvých rodičů." Nekazila jsem jeho závěr a rozhovor ukončila slovy: „Tak ti, dědo, moc děkuji, a když budeš chtít, dám ti tu svou práci potom přečíst."

František Machurka zemřel náhle 18.3.2023

Dědeček, měl neuvěřitelný život, narodil se ve válce, protloukl se tím vším, co sebou nesl totalitní režim, uživili s babičkou skoro z ničeho tři děti, porazil rakovinu. Byl to neuvěřitelně dobrý a hodný člověk. Nikdy jsem nepochopila, kde se v něm bere tolik lásky a pochopení a to i v případě, že si o pomoc přišel říct člověk, který dědovi v minulosti nějak ublížil. Nikdy nikoho neodmítl, a když ve svých posledních letech na pomoc nestačil, poprosil někoho z nás, abychom pomohli.

Děda si hrozně přál mít velkou a šťastnou rodinu. Často říkal, že chce 20 pravnoučat. Směju se když to píšu, protože si to neumím přestavit. Když jsme do Lhoty přijeli říct, že čekáme miminko, že to bude holčička se jménem Emílie (prababičky z mé i Denise strany byly Emílie) děda řekl: „Tak mi budeme mít Mili“. Od té doby ji jinak doma neřekneme. První dědova pravnoučka přišla na svět 8. 12. 2018. Konečně se dočkal. Volal každý den, jak se má a kdy přijedeme. 14. 8. 2020 přišel na svět první pravnuček Filípek. Fiďa, jak mu říkáme, se měl jmenovat František. Nosil by jeho jméno, a i když jsme se nakonec rozhodli pro jméno Filip, osud chtěl, aby byli nějak spojeni a tak je náš Filípek dědovou kopií, samozřejmě až na pár malých odlišností. 5. března 2021 přišla na svět pravnoučka Theuška. Narodila se vnukovi Péťovi a jeho ženě Terce. Nebyl týden, kdy se ve Lhotě u dědy Theuška nestavila, aby dědovi a babičce dělala stále větší radost. Druhý pravnuček Eliášek přišel na svět teprve nedávno. Vnučka Kytka (Kristýna) přivedla na svět 12. 12. 2022 syna Eliáška. Kluk roste jako z vody a děda z něj měl neuvěřitelnou radost.

Do poslední chvíle se děda s babičkou a hlavně se synem Fandou a vnukem Fandikem starali o malé zbytky svého hospodářství, o slepičky a králíky, o les a taky o pole, na kterých se každý rok sklízelo obilí a brambory, naše oblíbená každoroční rodinná činnost. Brambory a žně byla dědova nejoblíbenější část roku. Byl zase ve svém živlu, s telefonem na svém místě v obýváku svolával brigádu, abychom dostali brambory i obilí pod střechu. Pak seděl v traktoru a kochal se pohledem na celou rodinu, jak se sešla na poli jako za starých časů a společnými silami sklídila plody celoroční práce našich tří Františků. Děda byl hrdý na to, jak spolu jeho rodina vychází, jak moc blízcí si všichni jsme, jak není rozdílů mezi námi. Samozřejmě někdy to zaskřípalo, jsme všichni „jen lidé“, ale věřím, že hodnoty, které nám i vám děda celý svůj život

vštěpoval, nám zůstanou a budeme je dál předávat jeho pravnoučatům a lidem dobré vůle s dobrým srdcem, kteří se budou ptát, jaký že to byl ten František Machurka.

Dědeček se do poslední chvíle zajímal o politické i společenské dění ve své rodné vsi i zemi. Děda byl velice rád, že se dočkal vlády a prezidenta, kteří ponesou odkaz svobodné České Republiky. Byla to právě politika, která ho doprovázela celý jeho život. Chodili jsme si k němu v tomto ohledu pro radu, nebo jeho pohled na věc, názor, osobu či naše politické rozhodnutí. Cítil odpor ke komunistům, říkal bolševici a nechtěl kolem sebe mít věci s nimi spojené.

Děda miloval společnost, měl rád rodinné oslavy, scházeli jsme se všichni na oslavy jmenin a narozenin, na Velikonoce a Vánoce, poslední rok i na dvě svatby, takže nebyl měsíc v roce, kdybychom se všichni nesešli. Svolával každoroční studentské srazy, vyprávěl vždy o svých spolužácích, kteří tu ještě byli i o těch, kteří už nás opustili. Často mluvil o svém tatínkovi a mamince, o životě v Rokytě, vzpomínal, jak to ve Lhotě dávali po komunistech s panem Neubertem a dalšími dohromady. Vždycky jste se s ním nasmáli, a i když to zrovna nebyl vypravěč vtipů nebo vtipných historek, jednou za čas řekl větu, narážku, satirickou urážku, která se většinou dotýkala politiky nebo konkrétních politiků, která vám zůstane už navždy v paměti.

Jsem na dědečka neskutečně hrdá, že za všechna ta léta střídání režimů a různých politiků a v posledních letech jejich ohromného vlivu na českou společnost, si pořád stál za svým a nenechal se nikým a ničím zlákat či obelhat. Byl to inspirativní člověk a upřímně a poníženě říkám, že bych si opravu přála být stejná, jako byl on. Vzpomínejte na něj prosím vždy s úsměvem. Miloval život a nechtěl by, abychom v depresích truchlili, přál by si, abychom jeho život oslavovali a vzpomínali na jeho dobré skutky.

Markéta Tran (Kurešová)
Vnučka Františka Machurky
Psáno v roce 2008, doplněno 24. 3. 2023